

सन २०२३-२४ मध्ये प्रादेशिक पर्यटन विकास
योजनेंतर्गत लेखाशिर्ष ३४५२१९०२-३१ सहायक
अनुदाने या लेखाशिर्षांतर्गत महाराष्ट्र मेरिटार्डम
बोर्ड, मुंबई यांना जेव्ही उभारण्याबाबत वितरीत
झालेल्या निधीच्या विनियोगाबाबत.....

महाराष्ट्र शासन
पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक टिडीएस २०२३/०३/प्र.क्र.१४८(भाग-१)/पर्यटन-१
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२,
दिनांक : १५ मार्च, २०२४.

- संदर्भ :-
- १) पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, शासन निर्णय क्र. टिडीसी २०१८/०३/प्र.क्र.२५४/पर्यटन, दि.२०.०३.२०१८.
  - २) पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, शासन निर्णय, क्र. टिडीएस २०२३/०३/प्र.क्र.१४८/पर्यटन, दि.३१.०३.२०२३.
  - ३) महाराष्ट्र मेरी टार्डम बोर्ड यांचे दि.१२.०२.२०२४ रोजीचे पत्र.
  - ४) वित्त विभाग-अर्थसं.शासन परिपत्रक क्र ,२०२३क्र.४.प्र/०,३-अर्थ/ दिनांक १२.२०२३ ,एप्रिल
  - ५) संचालक पर्यटन संचालनालय यांचा दि. १४ मार्च, २०२४ रोजीचा प्रस्ताव.

शासन निर्णय : केंद्र शासनाच्या “सागरमाला” या योजनेंतर्गत सन २०२२-२३ या आर्थिक वर्षात राज्यातील पर्यटन स्थळी जेव्ही उभारण्याकरीता सं.क्र. १ अन्वये मान्यता देण्यात आली आहे. तसेच सं.क्र. २ अन्वये निधी वितरीत करण्यात आला होता. सं.क्र. ३ अन्वये महाराष्ट्र मेरी टार्डम बोर्ड, मुंबई यांनी सदर निधीची आवश्यकता नसल्याने निधी पर्यटन संचालनालयास परत केल्याचे कळविले आहे. सं.क्र. ५ अन्वये पर्यटन संचालनालयाने पर्यटन संचालनालयाने संचालनालयाकडे जमा असलेला रु.४०८ लक्ष इतका निधी विनियोजनासाठी पर्यटन स्थळी सोयी-सुविधा व विकास काम करण्यासाठी काही पर्यटनस्थळांची प्रत्यक्ष पाहणी केली असून सदरच्या कामांची कार्यान्वयन यंत्रणा म्हणून कामांचे अंदाजपत्रके तयार केले आहेत. अंदाजपत्रकांच्या ३०% च्या मर्यादेत निधी वितरणाचा प्रस्ताव शासनास सादर केला. या शासन निर्णयाद्वारे पर्यटन संचालनालयाने सादर केलेल्या एकूण रु. १३६०.०० लक्ष इतक्या कामांच्या प्रस्तावास व एकूण ४०८.०० लक्ष निधी वितरणाच्या प्रस्तावांच्या पुढील कामांना मंजूरी देण्यात येत आहे:-

(रु. लक्षात)

अ.क्र.	कामाचे नाव	अंदाजपत्रकीय रक्कम	वितरीत करावयाचा निधी	कार्यान्वयन यंत्रणा
१	त्र्यंबकेश्वर जिल्हा नाशिक येथील विविध मंदिरालगत सौरदिप उभारणी करणे	३५०.००	१०५.००	
२	श्री. संत नामदेव (महाराज) देवस्थान आणि बाग नर्सी, ता. जि. हिंगोली येथील पर्यटन विषयक कामे.	३५०.००	१०५.००	

३	चांदोरे गावदेवी मंदिर, शिवमंदिर ता. माणगाव जि. रायगड येथील परिसर सुशोभिकरण करणे	१५०.००	४५.००	पर्यटन संचालनालय, मुंबई
४	प्रसिद्ध श्री. कालिका देवी मंदिर जिल्हा नाशिक	३५०.००	१०५.००	
५	श्री.राम मंदिर दहिगांव ता. जि. अहमदनगर	१६०.००	४८.००	
एकूण		१३६०.००	४०८.००	

२. वरील कामांसाठी कार्यान्वयीन यंत्रणा पर्यटन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य मुंबई हे असेल.

०३. अटी व शर्ती :-

- उपरोक्त कामे दर्जेदार स्वरूपाची व्हावीत, याकरीता स्थापत्य विशारदांची (Theme Based Architect) नेमणूक करून प्रत्यक्ष कामे नामांकित कंत्राटदारांच्या माध्यमातून करण्यात यावीत व त्या कामांचे योग्य संनियंत्रण आणि गुणनियंत्रण करण्यात यावे.
- वितरीत केलेल्या निधीतून खर्च करताना वित्तीय नियमांचे आणि विविध नियमांतर्गत नेमून दिलेल्या कार्यपद्धतीचे पालन करण्यात यावे.
- कोणत्याही परिस्थितीत मंजूर अनुदानापेक्षा जास्त खर्च होणार नाही याची दक्षता घेण्यात यावी. मंजूर अनुदानापेक्षा जादा खर्च झाल्यास त्याची जबाबदारी संबंधित जिल्हाधिकारी यांची राहिल व जादा खर्चा प्रित्यर्थ जादा अनुदान उपलब्ध करून दिले जाणार नाही.
- मंजूर तरतुदीतून करावयाचा खर्च वित्त विभागाच्या प्रचलित आदेशांनुसार करण्यात यावा व मंजूर कामे तात्काळ पूर्ण करावीत.
- पर्यटन विभागाने उपलब्ध करून दिलेल्या निधीतून केलेल्या कामाच्या ठिकाणी सदर कामे पर्यटन विभागाने प्रादेशिक पर्यटन विकास योजनेअंतर्गत उपलब्ध करून दिलेल्या निधीमधून केली असल्याबाबतचे फलक लावण्यात यावेत.
- ज्या संदर्भात निधी उपलब्ध करून देण्यात येत आहे त्या प्रत्येक योजनेच्या संदर्भात वित्तीय अधिकाराच्या प्रत्यावर्तनानुसार सक्षम प्रशासकीय व वित्तीय मान्यता घेणे आवश्यक आहे.
- अशा प्रत्येक योजनेबाबत करावयाच्या बांधकामासंदर्भात अथवा खरेदीबाबत किंवा सेवा पुरवठा कराराबाबत वित्तीय नियमांप्रमाणे आवश्यक ती कार्यपद्धती पाळणे आवश्यक आहे. या संदर्भात शासन परिपत्रक, वित्त विभाग, क्रमांक-संकीर्ण-१००२/प्र.क्र.१५/कोषा-प्र ५, दि. ६ फेब्रुवारी, २००२ च्या सूचनांचे काटेकोरपणे पालन होईल याची खबरदारी संबंधित अंमलबजावणी यंत्रणेने घ्यावी. तसेच शासन निर्णय वित्त विभाग क्र.बीजीटी-१०.००/प्र.क्र.५६/२०००/वित्तीय सुधारणा, दिनांक १०.९.२००१ मधील उपाययोजनांची अंमलबजावणी तंतोतंतपणे करण्यात यावी.
- तांत्रिक मान्यता विहित स्तरावर घेण्यात यावी.

- ९) रस्त्यांच्या प्रस्तावित कामांच्या प्रकरणांमध्ये सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या नियमावलीचे पालन करणे बंधनकारक राहिल.
  - १०) योजनेत्तर स्वरुपाच्या कामासाठी (देखभाल/दुरुस्ती इ.) सदरची तरतूद उपयोगात आणली जाणार नाही याची दक्षता घ्यावी.
  - ११) सदर कामांपैकी जी कामे तीर्थक्षेत्रांच्या विकासासाठी प्रस्तावित करून देवस्थान/संस्थेच्या जागेवर करण्यात येणार आहेत अशा कामांसंदर्भात सदर देवस्थान/संस्थेकडून ना-हरकत प्रमाणपत्र प्राप्त करून घेणे बंधनकारक राहिल. तसेच अशा कामाच्या पूर्णत्वानंतर त्या संदर्भातील देखभाल/दुरुस्ती, संबंधित संस्थेने करण्यासंदर्भात संचालक, पर्यटन संचालनालय व संबंधित जिल्हाधिका-यांनी संबंधित देवस्थान / संस्थेबरोबर करारनामा करणे बंधनकारक राहिल. अशा प्रकारच्या देखभाल दुरुस्तीकरीता शासनाकडून यापुढे कोणत्याही प्रकारचा निधी उपलब्ध करून दिला जाणार नाही, याची नोंद घेण्यात यावी व तशी अट करारात अंतर्भूत करण्यात यावी. तसेच या कामामुळे निर्माण होणाऱ्या सर्व सुविधा तसेच पर्यटन स्थळ सर्व नागरीकांसाठी खुले राहिल, अशी अट करारात समाविष्ट करण्यात यावी.
  - १२) सदर निधीतून करावयाच्या कामांची भौतिक प्रगती तसेच निधीतून होणा-या खर्चाची मासिक विवरणपत्रे दर महिन्याच्या १० तारखेपर्यंत शासनास व पर्यटन संचालनालयास न चुकता सादर करावीत. तसेच काम पूर्ण झाल्यानंतर पूर्णत्वाचा दाखला आणि निधीबाबतचे उपयोगिता प्रमाणपत्र न चुकता शासनास व पर्यटन संचालनालयास सादर करण्यात यावे.
  - १३) संचालक, पर्यटन संचालनालय व संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी काम कोणत्याही अन्य योजनेतून / निधीतून पुर्ण करण्यात आले नाही याची खात्री करूनच निधीचे वितरण करावे. मंजूर असलेले काम कोणत्याही अन्य योजनेतून / निधीतून पुर्ण करण्यात आले असल्यास संबंधित कामास वितरित केलेला निधी शासनास परत करण्यात यावा व झालेल्या अनियमिततेबद्दल संबंधितांवर उचित कारवाई करण्यात यावी.
  - १४) उर्वरित निधीची मागणी करताना उपयोगिता प्रमाणपत्र व कामाची गुणनियंत्रण यंत्रणेद्वारे प्रत्यक्ष तपासणी करून कामाच्या गुणवत्तेबाबत व कामाच्या सद्यस्थितीबाबतचा प्रमाणित अहवाल (छायाचित्रांसह) शासनास सादर करण्यात यावा.
  - १५) सदर काम पूर्ण झाल्यानंतर सदर कामाच्या देखभालाची तसेच इतर अनुषंगिक कामांची जबाबदारी कार्यान्वयीन यंत्रणा व संबंधित संस्था यांची राहिल.
  - १६) काम पूर्ण झाल्यानंतर सदर पर्यटक सुविधा तात्काळ उपयोगात आणण्याच्या दृष्टीने काम सुरु असतानाच पूर्व नियोजन करावे.
०४. वरील कामांवर होणारा खर्च हा मुख्य लेखाशीर्ष "मागणी क्रमांक झेडडी-४, मुख्य लेखाशीर्ष ३४५२-पर्यटन, ००.०१ पर्यटनासाठी पायाभूत सुविधा, १०१ पर्यटन केंद्रे (०२) पर्यटन स्थळांचा विकास कार्यक्रम, (०२) (०१) केंद्रिय अर्थ सहायक अंतर्गत करण्यात येणाऱ्या पर्यटन स्थळ विकासासाठी राज्य शासनाचे सहायक अनुदान (कार्यक्रम) (३४५२ १९०२) ३१, सहायक अनुदाने या लेखाशीर्षांतर्गत महाराष्ट्र मेरीटाईम बोर्ड यांचेकडून जमा करण्यात आलेल्या निधीतून करण्यात यावा. या प्रकरणी मंजूर करण्यात आलेल्या सहायक अनुदानाची रक्कम आहरण करून संबंधितांना वितरीत करण्याकरीता पर्यटन

संचालनालयाशी संबंधित कामांसाठी मुख्य लेखा अधिकारी, पर्यटन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई, यांना -आहरण व संवितरण अधिकारी व सह संचालक, पर्यटन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांना -नियंत्रण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. सदर निर्णयानुसार मंजूर करण्यात आलेल्या अनुदानाची रक्कम त्यांनी अधिदान व लेखा अधिकारी कार्यालय, मुंबई येथे देयके सादर करून संबंधितांना वितरीत करावी. सदर कार्यवाहीबाबतचा अनुपालन अहवाल शासनास एक महिन्यात सादर करण्यात यावा.

०५. प्रमाणित करण्यात येते की, वित्त विभाग, शासन परिपत्रक क्र.अर्थसं-२०२३/प्र.क्र.४०/अर्थ-३, दिनांक १२ एप्रिल, २०२३ अन्वये देण्यात आलेल्या सूचनेनुसार व अधिकाराच्या मर्यादेत सदर शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत असून वित्त विभाग, शासन परिपत्रक क्र.अर्थसं-२०२३/प्र.क्र.४०/अर्थ-३, दिनांक १२ एप्रिल, २०२३ च्या परिशिष्टामधील तपासणीसूची बाबींची व अटींची पूर्तता करण्यात आली आहे.

०६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२४०३१५१०५४४७९८२३ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(संतोष वि.रोकडे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

१. महालेखापाल, महाराष्ट्र - १, (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई
२. महालेखापाल, महाराष्ट्र - २, (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), नागपूर
३. महालेखापाल, (स्थानिक निकाय लेखापरीक्षा व लेखा), मुंबई.
४. संचालक, पर्यटन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
५. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ, मुंबई
६. नियोजन विभाग (कार्यासन-१४११/१४४४), मंत्रालय, मुंबई.
७. वित्त विभाग (का.व्यय-१५/ अर्थसंकल्प) मंत्रालय, मुंबई.
८. अवर सचिव, (अर्थसंकल्प शाखा) पर्यटन व सांस्कृतिक विभाग, मंत्रालय, मुंबई. (यांना आदेशात नमूद करण्यात आलेल्या संबंधित नियंत्रक अधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालय यांच्याकडे निधी वितरीत करण्याच्या विनंतीसह)
९. निवड नस्ती, कार्यासन-पर्यटन.